

Milovan Bjelica,
Biljana Bjelica

Visoka Škola za uslužni biznis, Istočno Sarajevo-Sokolac

FINANSIRANJE LOKALNE SAMOUPRAVE I SPORTA

Jedan od hroničnih problema na kome se prelama više teškoća jeste finansiranje jedinica lokalne samouprave.

Načelo supsidijernosti uključuje i obavezu organa višeg nivoa vlasti da u slučajevima kada za tim postoji potreba dodeljivanjem finansijskih sredstava potpomažu rad organa lokalne samouprave. U tom cilju osmišljeni su sistemi transfera, koji su neophodni radi otklanjanja fiskalnih debalansa u jedinicama lokalne samouprave.

Postoje dve vrste fiskalnog debalansa: vertikalni i horizontalni fiskalni debalans.

Vertikalni debalans nastaje kada potrebe lokalne vlasti za potrošnjom prevazilaze njenu sposobnost za ostvarivanje prihoda. Otuda nastaje potreba za dodeljivanjem finansijskih sredstava od strane centralnih vlasti, pošto su centralne državne vlasti efikasnije u prikupljanju poreza koji daju znatnije efekte (npr. porez na profit kompanija, porezi na lični dohodak, akcize ili porez na pridodatu vrednost).

Horizontalni debalans odnosi se na relativne mogućnosti lokalnih vlasti da generišu sredstva koja su potrebna da bi sve lokalne zajednice (npr. opštine) mogle pružati usluge sličnog nivoa.

Po zakonu, distribucija sredstava iz republičkog budžeta na jedinice lokalne samouprave vrši se prema kriterijumima koji su objektivni i transparentni i koje utvrđuje Narodna skupština. Prema tim kriterijumima jedinice lokalne samouprave dele se na:

- razvijene opštine,
- srednje razvijene opštine,
- nerazvijene opštine i
- izrazito nerazvijene opštine.

Kojoj kategoriji neka pojedinačna opština pripada, to određuje Vlada Republike Srpske. Pri tom Republika pruža posebnu podršku opštinama iz treće i četvrte kategorije (nerazvijenim i izrazito nerazvijenim opštinama) i to tako što sprovodi ujednačenja i druge mere koje imaju za cilj ispravljanje neželjenih posledica nejednake distribucije i finansijskog preopterećenja.

Naravno, kada je reč o ovom pitanju, glavni problem je stalni nedostatak sredstava. Pri tom se može konstatovati jedan fenomen: sve više zadataka se prenosi sa republičkog nivoa na nivo lokalne samouprave, ali pri tom ne postoje i zadovoljavajuća sredstva za njihovo finansiranje. Prenos nadležnosti morao bi biti praćen i dodeljivanjem odgovarajućih finansijskih sredstava, kao što to zakon uostalom i predviđa, ali se o tome u praksi ne vodi uvek računa.

Ukratko, od opština se traži i očekuje da rešavaju ozbiljne probleme, ali često sa sasvim ograničenim sredstvima. Na primer, pozorišta ili škole finansiraju se iz budžeta Republike Srpske i snabedevaju iz njihovih fondova, ali građani vrše pritisak na načelnike da obezbede dodatna sredstva za ove ustanove. Takvo postupanje, tj. dodela zadataka

lokalnoj samoupravi često predstavlja ogroman teret za male opštinske budžete.

S druge strane, opštine praktično nemaju uticaja na fiskalnu politiku u Republici. I pored zakonskog propisa prema kojem raspodela mora biti stabilna i takva da se iznos kojim organi jedinise lokalne samouprave raspolažu može planirati od jedne do druge godine (čl. 67, stav 2. Zakona o lokalnoj samoupravi Republike Srpske), događa se da se finansijska sredstva koja se alociraju proizvoljno menjaju svake godine putem diskrecionih ovlašćenja republičkih organa. To dovodi opštine u veoma tešku situaciju, pošto im u praksi nedostaje fiskalna autonomija kako bi mogle adekvatno da finansiraju funkcije koje su prenesene na njih. S druge strane, opštine ne mogu ni da odbace prenošenje sve većeg i većeg broja funkcija sa republičkog nivoa na lokalni. Tako se događa da se načelnici žale da su procedure za raspodelu sredstava arbitrarne i da ne odražavaju realne potrebe opština za finansiranjem. Kako je primećeno u literaturi, u Republici Srpskoj postoji visok stepen nepoverenja između nivoa opština i nivoa Republike; to nepoverenje je sistemski problem koji se svuda pojavljuje, pa čak nije zavisno ni od etničke pripadnosti ili političkog opredeljenja.¹

Da bi se ovakva situacija promenila, bila bi neophodna reforma budžetskog sistema za lokalnu samoupravu, što se ne može postići jedino putem promena u zakonodavstvu koje se odnosi na lokalnu samoupravu, već bi bilo neophodno reformisati i poresko zakonodavstvo. Time bi se poboljšalo uključivanje građana u lokalnu samoupravu, postigla veća transparentnost, što bi rezultiralo i većom pravednošću u distribuciji finansijskih sredstava.

Na primer, uključivanje građana na ravni planiranja budžeta, vodi čitavom nizu pozitivnih rezultata, kakvi su:

- bolja razmena podataka između građana i opštine,
- transparentnija procedura planiranja i izrade budžeta,
- bolje reagovanje na potrebe građana,
- delotvornije i uspešnije korišćenje resursa koji mogu biti usmereni na ispunjavanje potreba građana,
- poboljšanje legitimnosti opštinske politike rada, itd.

Upravljanje finansijama, iako je samo jedan od aspekata ostvarivanja jedne od funkcija menadžmenta u sportu, po svom značaju, po strukturi, po načinu delovanja, predstavlja jednu od osnovnih poluga u sportskoj delatnosti.

Šta, u stvari, predstavlja menadžment funkcija upravljanja finansijama? To se može, sa stanovišta menadžmenta, odrediti kao:

- usmeravanje novčane mase ili novčanog izraza sportskih resursa na poželjne pravce razvoja sportske delatnosti, odnosno sportskih odnosa;
- prisvajanje novčanog izraza sportskih rezultata;
- posedovanje finansijskih predispozicija za preduzetničke spekulacije;
- korišćenje finansijskih sportskih rezultata kao instrumenta za ocenu sportskih boniteta;
- raspolaganje finansijskim pokazateljima kao instrumentom sportskih

1 Elena Gadjanova, *The State of Local Democracy in the Western Balkans*, p. 69-70.

informacija;

- komuniciranje u sportu, zasnovano na uspešnosti upravljanja finansijama.

Jedan od pravaca sportskog menadžmenta gde se ostvaruje funkcija upravljanja može se identifikovati u oblasti sportskog rada, odnosno sportskih tokova.

Sportski tokovi mogu imati karakter inputa i autputa sa različitim karakteristikama i specifičnostima ostvarivanja menadžment funkcija u njihovoj realizaciji.

U razvijenim sportskim sistemima mnogo je složenija menadžment funkcija u oblasti upravljanja sportskih tokova, kada treba usmeriti sportske sadržaje iz sportskog sistema ka publici, zbog izuzetne konkurencije istih sadržaja proizvedenih u različitim menadžment sistemima.

U takvim uslovima do izražaja dolazi marketinški zasnovan menadžment sistem, odnosno isti predstavlja sastavni deo marketinga.

Kada je u pitanju sportski ambijent siromašne ponude, suptilnost menadžmenta je kako pronaći sadržaje i usmeriti ih u željeni sportski sistem.

Izuzetno značajna funkcija upravljanja sportskih tokova, bez obzira da li imaju karakter inputa ili autputa, dovela je do razvijanja posebnih složenih i institucionalizovanih oblika ili mesta preko kojih se vrši upravljanje sportskim tokovima. Takva mesta, bez obzira da li se radi o geografskim ili marketinškim, u svakom slučaju društvenim prostorima i ambijentu, poznata su kao sportske berze.

Menadžment subjekti koji se specijalizuju za upravljanje sportskim tokovima, posebno posredstvom sportskih berzi, poznati su kao brokери i dileri i direktni su proizvod ostvarivanja ove menadžment funkcije.

Aktivnost sportskog menadžmenta u ovom delu menadžmenta se identifikuje u brojnim faktorima koji determinišu funkciju upravljanja sportskim tokovima, brojnim determinantama kojim se modelira uloga organizatora i drugih subjekata ove funkcije menadžmenta, kao i berzanskih ambijenata, kao svojevrsnog oblika sportskog ili socijalnog ambijenta.

LITERATURA

1. Ascher, François: “Urban Homogenisation and Diversification in West Europe”, u: Globalism and Local Democracy: Challenge and Change in Europe and North America, Palgrave Publishers, Houndmills, 2002, pp. 52-66;
2. Bjelica, Spasoje: „Sociologija sporta“, MILREX, Novi Sad, 2000.
3. Bjelica, Spasoje, Bjelica, Duško: „Komunikacije u sportu“, CSA, Podgorica, 2006.
4. Damjanović, Mijat (priređivač): Lokalna demokratija: Stanje i perspektive, Magna Agenda, Beograd, 2002.
5. Dimitrijević, Predrag, i Jovičić, Brano: Komentar Zakona o lokalnoj samoupravi Republike Srpske, Savez opština i gradova Republike Srpske, Brčko, 2005.
6. Farelly, Colin: Contemporary Political Theory, Sage Publications, London, 2004

7. Gadjanova, Elena: The State of Local Democracy in the Western Balkans, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2006
8. Hambleton, Robin/ Savitch, H.V. / Stewart, Murray (editors): Globalism and Local Democracy. Challenge and Change in Europe and North America, Palgrave Publishers, Houndmills, 2002.
9. Imrie, Rob/ Raco, Mike: “How new is the new local governance? Lessons from the United Kingdom”, Transactions of the Institute of British Geographers, Vol. 24, No. 1 (1999), pp. 45-63 .
10. Kremenović, Ostoja: “Lokalna samouprava u demokratskom razvoju Republike Srpske”, *Moderna uprava. Časopis za upravno-pravnu teoriju i praksu*, godina 2008, str. 77-81.
11. Kuzmanović, Rajko: “Položaj multikefalne i monokefalne vlasti u Republici Srpskoj”, u: Brano Jovičić (prir.), Odnos zakonodavne i izvršne vlasti u jedinicama lokalne samouprave, Savez opština i gradova Republike Srpske, Teslić, 2006, str. 17-24.
12. Lukić, Radomir: Sociološki rečnik, Savremena administracija, Beograd, 1992.
13. Marković, Ratko: Ustavno pravo i političke institucije, Službeni glasnik, Beograd, 2008.
14. Marshall, Richard (editor): Bolja lokalna uprava u Bosni i Hercegovini, UNDP, Sarajevo, 2005.
15. Veber, Maks: Privreda i društvo, tomovi I i II, Prosveta, Beograd, 1976.

SUMMARY

One of the live themes of contemporary world trends of social movements is the theme of globalization. That subject came and acts as the higher force and it would be objectless to invest efforts and spend time in the discussions and in finding reasons while struggling against it. More rational approach would be to observe its tendencies and its action, and to take measures in order to diminish its negative sides, while encouraging its positive sides to express in the best possible way. Near the most dominant scientific understanding of this phenomenon predicts that it is necessary, in the process of globalization, to develop and to see out more and more successful restitution of the development of local self-government and its more harmonious functioning according to the contemporary demands of social up growth and its leadership towards successful progress with minimal standstills on its way. Local self-government, most definitely, implies decentralization of central government and debureaucratization of administrative apparatus. That would lead to the improvement in the governing of all of the segments of social activities, including sport, which has been charged with a great deal of improvisation and amateurism.